

Rīgā

2019. gada 10.jūnijā

**LR Tiesībsargam
J.Jansona k-gam**

Atzinums

par dzīves kvalitātes nodrošinājumu personām, kuras saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu

Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiālē „Ezerkrasti”

Pamatojoties uz LR Tiesībsarga 2019.gada 16.maija pilnvarojumu Nr. 1-15/2 un Nr. 1-15/3 „Par iestādes apmeklējumu”2019.gada 29.maija pilnvarojumu Nr. 1-15/4 un Nr. 1-15/5 „Par iestādes apmeklējumu”, biedrība „Latvijas Kustība par neatkarīgu dzīvi” sadarbībā ar LR Tiesībsarga biroja pārstāvjiem, 2019. gada 21. un 30. maijā VSAC „Rīga” filiālē „Ezerkrasti” veica personu ar invaliditāti, kuras saņem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus minētajā iestādē, dzīves kvalitātes izvērtējumu.

VSAC „Rīga” filiālē „Ezerkrasti” ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanai ir aptuveni 450 klientu vietas (precīzs skaits nav zināms, jo interviju laikā tika sniegtā atšķirīga informācija). Klientu dzīves vide ir nodrošināta un pakalpojums tiek sniepts divās atsevišķās ēkās, Berģu ielā 142 un Berģu ielā 160.

Lai izvērtētu filiāles „Ezerkrasti” klientu dzīves kvalitāti, tika veikta klientu dzīves vides apsekošana un klientu novērošana pakalpojuma saņemšanas laikā. Izvērtēšana tika veikta klientiem, kuri pakalpojumu saņem filiāles “Ezerkrasti” renovētajā ēkā Berģu ielā 160.

Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošinājuma struktūras un darba organizācijas analīze.

Filiāle „Ezerkrasti” ir Labklājības ministrijas pakļautībā esoša tiesīs pārvaldes iestādes Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāle, kuras funkcijas, uzdevumus un tiesības nosaka Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” nolikums.

SANEMTS	
Tiesībsarga biroja	D.Pinka
17.06.2019.	
Nr. 6151	
Dālmīts	

Filiāle "Ezerkrasti" nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus pilngadīgām personām ar invaliditāti un pilngadīgām personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem.

Personas ar smagiem garīga rakstura traucējumiem institūcijā uzņem, pamatojoties uz Sociālās integrācijas valsts aģentūras lēmumu par valsts apmaksātu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma piešķiršanu.

Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu uz 21.06.2019. filiāles "Ezerkrasti" ēkā Berģu ielā 160 saņem 174 klienti. Izvērtēšanas laikā bija grūtības noskaidrot precīzu klientu skaitu, jo uz filiāli pakāpeniski tiek pārceļti klienti no filiāles "Baldone", līdz ar to intervijas laikā filiāles sociālā darbiniece varēja nosaukt aptuvenu klientu skaitu.

Filiāles "Ezerkrasti" ēkā Berģu ielā 160 (turpmāk tekstā – filiāle) klienti dzīvo 2 korpusos, kuri ir savstarpēji savienoti ar pāreju.

Klientu izvietojums filiāles ēkā Berģu ielā 160 (saskaņā ar interviju laikā sniegtu informāciju):

1.korpuss

- 1.stāvs – mazkustīgas sievietes, riteņkrēslā, uzraugāmas (nodaļa 1.1.)
- 2.stāvs – vīrieši, ar brīvu pārvietošanos teritorijā (nodaļa 1.2.)
- 3.stāvs - sievietes staigājoši, ar brīvu pārvietošanos (nodaļa 1.3.)
- 4.stāvs - sievietes – staigājošas, ar brīvu pārvietošanās (nodaļa 1.4.)

2.korpuss

- 2.stāvs - mazkustīgi vīrieši, uzraugāmi, ierobežotas pārvietošanās iespējas (nodaļa 2.1.)
- 3.stāvs - vīrieši, ar brīvu pārvietošanos teritorijā (nodaļa 2.2.)
- 4.stāvs – vīrieši staigājoši, ar brīvu pārvietošanos teritorijā (nodaļa 2.3.)

Izvērtēšanas laikā tika apmeklēta filiāles ēka Berģu ielā 142, lai iepazītos ar sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošinājumu klientiem ar smagiem un dzīliem garīga rakstura traucējumiem, kuriem noteikta patstāvīga uzraudzība. Tika apmeklēta nodaļa ēkas 5.stāvā. Iepazīstoties ar minēto nodaļu, tika konstatēts, ka klienti dzīvo neremonētās, nolaistās telpās, viņiem ir nodrošinātas zemas kvalitātes, vecas mēbeles, nav nodrošināta atbilstoša vide ikdienas aktivitātēm, klienti tiek ēdināti liftu priekštelpā – koridorā. Šādas telpas nav piemērotas pakalpojumu sniegšanai cilvēkiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem. Vienlaikus vērojama klientu pastiprināta vēlme komunicēt, izmantojot uzvedību, kas liecina par totālu sociālo kontaktu trūkumu klientiem. Vairāki klienti satraukti cenšas piekerties apmeklētājiem un nelaist projām. Telpās nav redzami nekādi materiāli, kuri būtu izmantojami klientu ikdienas aktivitātēm. Uz minētajiem faktiem tika norādīts jau 2017.gada veiktais izvērtēšanā. Apmeklētās

nodaļas klientu dzīves kvalitāte nav uzlabota. Tas liecina par vienaldzīgu attieksmi pret pakalpojuma nodrošinājuma kvalitāti cilvēkiem ar loti smagiem funkcionāliem traucējumiem, kā arī šo klientu atstāšanu novārtā.

Darba organizācija

Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāle “Ezerkrasti” darbību reglamentē Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” izdotie iekšējās darba kārtības noteikumi.

Filiāli „Ezerkrasti” vada filiāles vadītājs, kurš ir pakļauts centra „Rīga” direktoram.

Filiāles struktūru veido:

- sociālās aprūpes sektors (66,25 štata vietas);
- sociālās rehabilitācijas sektors (22,5 štata vietas);
- veselības aprūpes sektors (16,5 štata vietas);
- Saimniecības nodaļa (15,5 štata vietas);

Izvērtēšanas laikā VSAC “Rīga” filiāles “Ezerkrasti” atbildīgais personāls apliecina, ka filiālē ir izstrādāta rīcības kārtība ārkārtas un avārijas situācijām, uzrādot 2010.gada 12.jūlijā izdotu kārtību nr. 1-6/8. Nemot vērā, ka minētais dokuments ir izstrādāts pirms 9 gadiem, pastāv risks, ka kārtībā ietvertā informācija (īpaši kontaktinformācija) vairs nav aktuāla. Savukārt izvērtēšanas laikā, kuru biedrība veica 2017.gadā, kā aktuālais dokuments tika uzrādīts 29.07.2013. VSAC “Rīga” izdots rīkojums nr. 1-3/53 “Par informācijas sniegšanu ārkārtas situācijās un pasākumiem klientu drošības nodrošināšanai VSAC “Rīga” filiālēs”, kas nosaka filiāles darbinieku rīcību ārkārtas situācijās: rīcība stihiskas nelaimes gadījumā, rīcība avārijas un tehnogēnas katastrofas gadījumā, rīcība infekcijas slimības gadījumā, rīcība klienta pazušanas gadījumā, rīcība vardarbības gadījumā un citās paaugstināta riska situācijās. Tas norāda uz risku, ka filiāles personālam nav pietiekamas informācijas par aktuāliem dokumentiem filiālē.

Filiāles darbinieku rīcību saistībā ar klientu prombūtni nosaka 2012.gada 09.jūlijā VSAC “Rīga” izdotie iekšējie noteikumi Nr. 1-2/7 “Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” klientu prombūtnes noteikumi”.

Klientu, kuri saņem filiāles sniegtos sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, pienākumus, atbildību un tiesības nosaka 2013.gada 07.oktobrī VSAC “Rīga” izdotie iekšējie noteikumi Nr. 1-2/7 “Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” klientu iekšējās kārtības noteikumi”.

Kārtību, kādā notiek klientu grupēšana atbilstoši aprūpes līmeni, kā arī sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas, medicīniskās rehabilitācijas un veselības aprūpes procesa organizēšanu un procesu dokumentēšanu nosaka 2017.gada 17.martā VSAC “Rīga” izdotie iekšējie noteikumi Nr. 1-2/3 “Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” klientu sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas un veselības aprūpes procesu organizēšana un dokumentēšana”.

Filiālē ir nodrošināta klientu veselības aprūpe.

Analizējot darbinieku noslodzes plānojumu, secināts, ka filiālē ir neracionāls darbinieku skaita un noslodzes plānojums diennakts griezumā. Piemēram, intervijas laikā tika sniegtā informācija, ka nodaļā 1.2. darba dienās no 8.00 līdz 15.30 ar klientiem strādā sociālais rehabilitētājs, sociālais aprūpētājs un aprūpētājs. No plkst. 15.30 nodaļā paliek viens aprūpētājs uz 11 klientiem, kuriem nepieciešams nodrošināt ne tikai aprūpi, bet arī sniegt atbalstu brīvā laika organizēšanā. Brīvdienās nodaļā strādā tikai viens aprūpētājs.

Analizējot darbinieku darba laika uzskaites grafiku par 2019.maija mēnesi 2 korpusam 2.stāvam, konstatēts, ka vairākās dienās ir plānots laiks, ka nodaļā neatrodas darbinieki. Piemēram 18.maijā 3 aprūpētājiem ir plānots darbs no 0.00 līdz 8.00, bet nevienam darbiniekam nav plānots darbs dienas laikā no 8.00 līdz 24.00. Savukārt 19.maijā divi aprūpētāji strādā no 8.00 līdz 24.00. Bet atbilstoši grafikam no 0.00 līdz 24.00 nodaļā nav neviens darbinieka. Secināms, ka nodaļā, kurā pakalpojums tiek sniepts personām ar smagiem traucējumiem, kuriem ir jānodrošina patstāvīga uzraudzība, netiek nodrošināta darbinieku klātbūtne visu diennakts laiku laiku un klienti tiek atstāti novārtā.

Analizējot precizētos darba grafikus par maija mēnesi, konstatējams, ka visās nodaļās ir plānoti laiki, kad darbinieku klātbūtne nav nodrošināta, kā arī dienas, kad nav aprūpes darbinieku visas diennakts griezumā.

Neskatoies uz to, ka filiālē ir izstrādāti detalizēti amata apraksti, kas skaidri nosaka darbinieku pienākumus, interviju laikā sociālie rehabilitētāji un sociālie aprūpētāji nespēja skaidri definēt savus darba pienākumus. Interviju laikā vairāki darbinieki uzsver, ka "visi dara visu". Konstatēts, ka darbinieki pilda savam amatam neraksturīgas funkcijas, piemēram, sociālais rehabilitētājs ved klientus pastaigā, nevis nodrošina sociālās rehabilitācijas procesu.

Identificētie riski:

- *Netiek nodrošināta aprūpes darbinieku klātbūtne filiāles nodaļās visas diennakts griezumā, līdz ar to pastāv klientu pamešanas novārtā risks;*
- *filiālē ir neracionāls darbinieku skaita un noslodzes plānojums diennakts griezumā;*
- *dokuments, kas nosaka filiāles darbinieku rīcību ārkārtas situācijās, ir izstrādāts 2010.gadā, līdz ar to dokumentā iekļautā kontaktinformācija un kontaktpersonas ir neaktuālas.*

Valsts sociālās aprūpes centra „Rīga” filiāles „Ezerkrasti” klientu dzīves kvalitātes izvērtējums (ēkā Bergu iela 160).

Dzīves vide

Filiāles dzīves vidi veido plaša teritorija ar vairākām ēkām. Ēkas Bergu ielā 160 klienti dzīvo divos korpusos, kurus savieno pāreja. Korpusos starp stāviem iespējams pārvietoties pa plašām kāpnēm vai izmantojot liftu.

Otrā korpusa pirmajā stāvā un tam piegulošās telpās atrodas veselības aprūpes sektors, sociālā darba speciālistu telpas un interešu pulciņu telpas. Filiāles otrajā stāvā, virs pārejas starp korpusiem, ir izvietota pasākumu zāle. Pirmajā stāvā, pārejā starp korpusiem, atrodas sporta zāle ar inventāru, kapela (izvērtēšanas laikā slēgta un klientiem nav pieejama) un relaksācijas un brīvā laika aktivitāšu telpa (novērošanas laikā telpas netika izmantotas. Kā aprīkojums tajās vērojamas bērnu rotāļlietas, kaut pakalpojums filiālē tiek sniegti pilngadīgām personām).

Apkārtne ir sakopta, daļēji labiekārtota. Daļa no iepriekš iekārtotiem vides elementiem ir nolaisti un līdz ar to netiek lietoti.

Filiāles telpas ir renovētas pirms dažiem gadiem. Abos korpusos inventārs un aprīkojums ir nodrošināts jauns, tomēr daļa no inventāra ir jau nolietota (piemēram, atpūtas krēsli un dīvāni nodaļu gaiteņos).

Pirmajā korpusā dzīvojamās telpas/nodaļas ir izvietotas no pirmā līdz ceturtajam stāvam, bet otrajā korpusā no otrā līdz ceturtajam stāvam.

Katrā nodaļā ir viena koplietošanas telpa, kura tiek izmantota ēdienreizēs, kā arī klienti varētu telpu izmantot kopīgām aktivitātēm. Izvērtēšanas laikā koplietošanas telpa tika izmantota tikai kā ēdamtelpa. Pārējā laikā telpa ir tukša un netiek izmantota. Koplietošanas telpā ir galdi, krēsli, skapji vai plaukti. Telpas aprīkojums liecina, ka ikdienā telpa netiek izmantota aktivitāšu nodrošināšanai klientiem.

Blakus koplietošanas telpai ir virtuve, kura ir pilnībā aprīkota, nodrošinot kvalitatīvu vidi iespējamām virtuves aktivitātēm. Tomēr pieeja virtuves telpai ir tikai ēdienreižu laikā un šo telpu klientiem nav iespējas izmantot. Interviju laikā darbinieki apliecina, ka virtuves telpā klientiem aktivitātes netiek organizētas un nodrošinātas. Izvērtēšanas laikā netika novērots, ka kādā no septiņām virtuves telpām atrastos kāds no klientiem. Katrā virtuves telpā atrodas koplietošanas ledusskapis. Darbinieki informē, ka ledusskapī tiek uzglabāti klientu personiskie produkti. Novērots, ka ledusskapī klientu produktu faktiski nav, līdz ar to arī ledusskapja lietošanu klientiem ir ierobežotas iespējas apgūt.

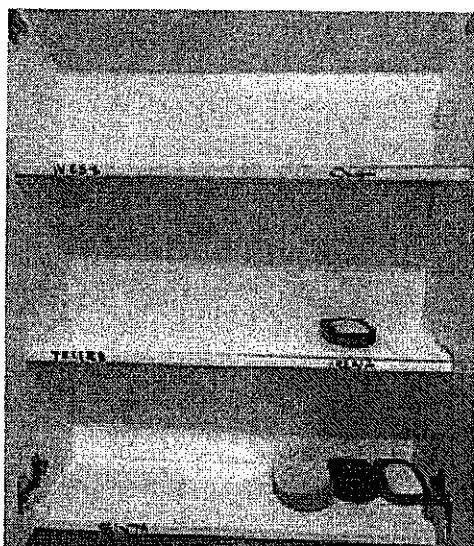
Nodaļu gaiteņos dienas laikā nav nodrošināts pietiekams apgaismojums, kas apgrūtina pārvietošanos un orientēšanās iespēju nepietiekami apgaismotajās gaiteņu daļās.

Filiāles klienti dzīvo istabās, kopā divi vai trīs klienti. Klientu dzīvojamās istabas ir nelielas un tajās ir nepietiekama personīgās dzīves telpa.

Klientu guļamistabu iekārtojums ir līdzīgs, pārsvarā istabās ir gultas, naktsskapīši, galds, drēbju skapji. Tikai dažās istabās ir krēslī un rakstāmgalds. Tā kā dzīvojamā telpa ir neliela, tad uz trim klientiem telpā ir iespējams ievietot tikai vienu krēslu. Ja visi trīs istabas iemītnieki vēlētos sēdēt uz krēsla, viņiem šādas iespējas nebūtu. Dažās istabās ir plaukti. Mēbeļu izvietojums dzīvojamās telpās ir nefunkcionāls, jo telpas izmērs neļauj iekārtot telpu tā, lai tā būtu funkcionāla. Dažās istabās klienta gulta ir izvietota tiesi pie loga un tas var ietekmēt klienta veselību telpas vedināšanas laikā. Tā ir uzskatāma par nevērīgu attieksmi pret klientiem, jo ir iespēja samainīt gultu ar skapi un izvairīties no šī apdraudējuma.

Istabu iekārtojums pārsvarā ir bezpersonisks, tikai dažiem klientiem ir privātās lietas, kā arī radio vai TV, grāmatas. Lielākai daļai klientu nav nekādu personisko mantu. Dzīvojamās telpas atgādina bezpersoniskas slimnīcas telpas, nevis vidi, kura būtu cilvēku mājvieta. Līdzīgi kā koplietošanas telpās, arī dzīvojamās telpās nav vērojams nekāds aprīkojums, lai klienti varētu izmantot laiku jēgpilni. Līdz ar to dzīvojamā vide ir uzskatāma par cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem degradējošu.

Visās filiāles nodaļās uz divām istabām ir viena higiēnas telpa ar tualeti, izlietni un dušu. Dušas netiek izmantotas higiēnas nodrošināšanai. Nodaļā 1.2. lielākā daļa no klientiem ir pārvietoti no filiāles "Baldone" un dzīvo šajās telpās jau kādu laiku, uzraksti uz plaukiem higiēnas telpās nav nomainīti, kas traucē klientiem orientēties un atpazīt savas personīgās lietas. Cilvēki ar dziļiem garīgā rakstura traucējumiem ātri zaudē jau iegūtas iemaņas, ja tās netiek trenētas regulāri, kā arī šādas situācijas var radīt klientos trausmi. Līdzīga situācija vērojama arī citās nodaļās.

Nodaļās guļamistabu un koplietošanas telpu grīdas ir tīras, putekļi noslaucīti.

Vairākās nodaļās konstatēts, ka dzīvojamās telpās ir sasmacis gaiss. Telpās nav nodrošināta kvalitatīva vēdināšana/ gaisa apmaiņa.

Telpas pirmā korpusa pirmajā stāvā, kurā dzīvo sievietes ar smagiem garīga rakstura traucējumiem un smagiem kustību traucējumiem, ir izteikti vēsas. Darbinieki temperatūrai telpās nepievērš uzmanību un uzsver, ka „viņiem nesalst”. Filiālē nav iespējams atrast nevienu gaisa termometru, lai pārbaudītu temperatūru nodaļas telpās. Vienlaikus, manuāli pārbaudot, konstatējams, ka klientēm visām ir nosalušas rokas un kājas. Tā kā klientes visas ir mazkustīgas, viņām nav nekādu iespēju sasildīties. Darbinieki pret šo faktu izturas vienaldzīgi.

Klientiem ar dzīļiem garīga rakstura traucējumiem un multifunkcionāliem traucējumiem ir ierobežota pārvietošanās filiāles telpās. Tā kā personāla skaits nav pietiekams, lai nodrošinātu šo klientu mobilitāti, novērots, ka mazkustīgi klienti dienu pavada pasīvi, bezdarbībā vai nu savā dzīvojamā istabā vai nodaļas gaitenī.

Klientiem, kuriem ir dota atļauja un kuriem nav nepieciešams intensīvs atbalsts, dienas laikā ir iespēja brīvi pārvietoties pa teritoriju un filiāles telpām.

Identificētie riski:

- *filiālē formāli ir nodrošināts personīgais nakts apgaismojums, tomēr tas nav droši izmantojams;*
- *gaiteņos dienas laikā nav nodrošināts pietiekams apgaismojums, kas apgrūtina pārvietošanos un orientēšanās iespēju nepietiekami apgaismotajās gaiteņu daļās;*
- *dzīvojamās istabās, kurā dzīvo trīs klienti, telpas ir šauras, klientiem ir nepietiekama personīgā dzīves telpa;*
- *dzīvojamās istabās mēbeles izvietotas, neņemot vērā klientu vajadzības;*
- *filiālē katrā stāvā ir iekārtotas atpūtas telpas klientiem, kuras pārsvara tiek izmantotas tikai ēšanas laikā, un netiek izmantotas aktivitāšu nodrošināšanai nodaļās;*
- *Filiāles telpas nav piemērotas klientiem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem kuriem ir nepieciešama patstāvīga uzraudzība.*

Mobilitāte

Klientiem, kuriem ir noteikta pastāvīga uzraudzība, nav nodrošinātas moblitātes iespējas. Izvērtēšanā konstatēts, ka klienti, kuri nevar pārvietoties bez personāla palīdzības, laiku pavada pasīvi savā istabā vai nodaļas gaitenī. Novērots, ka nodaļas 1.2. klients visu dienu pavadīja sēžot dzīvojama istabā uz gultas, klausoties skaļu mūziku un pasīvi šūpojoties.

Novērots, ka nodaļā, kurā pakalpojumu saņem vīrieši ar dziļiem garīga rakstura traucējumiem (nodaļa 2.2.), kā alternatīva paštaigai tiek īstenota klientu izvietošana uz restota balkona. Izvērtēšanas laikā uz balkona atradās pieci jaunieši. Trīs jaunieši tupēja uz paklāja neergonomiskās pozās, viens jaunietis sēdēja ratiņkrēslā un caur restoto balkonu centās saskatīt ārējo vidi, savukārt viens jaunietis tupēja uz krēsla un pasīvi šūpojās. Šāda situācija ir uzskatāma par mobilitātes deprivāciju, kas var būtiski pasliktināt klientu funkcionālo stāvokli, tai skaitā radot psihiskas komplikācijas.

Novērots, ka pirmā korpusa 1.nodaļas cliente, kura sēž ratiņkrēslā, visu dienu atrodas koplietošanas telpas stūrī un dienas laikā netiek pārvietota, tai skaitā ēdienreizes laikā.

Novērojot klientus, kuri dienas laikā atradās ārējā vidē, secināts, ka klientiem netiek nodrošinātas nekādas aktivitātes pastaigu laikā. Tā kā klienti savu laiku nespēj piepildīt paši, viņi ilgstoši sēž uz soliņiem vai apmalēm un ir vērojamas stereotipas spaidu kustības.

Fiziskā āra vide neierobežo klientu ar kustību traucējumiem, kuri izmanto mobilitātes palīglīdzekļus, pārvietošanos, tomēr vide netiek izmantota, lai nodrošinātu kvalitatīvas pastaigas ārā.

Identificētie riski:

- *Klientu mobilitātes iespējas filiāles teritorijā ir neapmierinošas;*
- *Netiek nodrošināta klientu mobilitāte nodaļu telpās klientiem, kuriem ir smagi funkcionāli traucējumi;*
- *Klientiem netiek nodrošinātas kvalitatīvas pastaigas. Pastaigu vietā klienti tiek turēti aizrestotos balkonos un ir spiesti ilgstoši atrasties neergonomiskās pozās.*
- *Celiņam starp ēkām Berģu ielā 160 un Berģu ielā 142 ir konstatēts seguma bojājums, kas palielina kritēnu risku un apgrūtina mobilitāti. Celiņa segums nav uzlabots kopš 2017.gada izvērtēšanas.*

Ēšana

Filiālē ir nodrošināta ēdināšana četras reizes dienā: brokastis, pusdienas, launags un vakariņas.

Daļa klienti ēdienreižu laikā apmeklē centralizētu ēdnīcu vecajā korpusā. Klienti ar smagiem funkcionāliem traucējumiem ēd savas nodaļas koplietošanas telpā, bet ir klienti, kuri tiek baroti savās istabās, guļot gultā.

Ēdiens no aprūpes centra virtuves tiek atvests uz nodaļas virtuvi. Darbinieki saklāj galdu, sadala ēdienu porcijās, nokopj galdu, saliek netīros traukus trauku mazgājamā mašīnā. Klientiem ar smagiem traucējumiem nav iespējas piedalīties galda klāšanas un galda novākšanas procesā. Līdz ar to ēdināšanas aktivitāte netiek pilnvērtīgi

izmantota kā jēgpilna aktivitāte, kuras laikā var apgūt vai saglabāt iemaņas un prasmes, bet tā tiek pārvērsta par vienkāršu ēdienu uzņemšanu.

Nodaļā 1.2., kurā dzīvo klienti, kuri ir pārvesti no filiāles "Baldone", bija 2 klienti – dežuranti, kuri izdalīja ēdiena porciju, savāca netīrus traukus. Klienti zināja savus pienākumus. Klienti iemaņas klāt galdu un dežūrēt ir apguvuši filiālē "Baldone". Viens no dežurantiem salēja dzērienu krūzēs un izdalīja klientiem, otrs dežurants sadalīja maizi. Klienti ēšanas laikā lieto tikai karotes. Kaut arī klientiem būtu spējas lietot dakšīgas, šīs prasmes netiek mācītas vai nostiprinātas. Otra ēdienu klientiem pasniedz zupas šķīvjos, līdz ar to klientiem nav iespējas apgūt ēšanas kultūru.

Ēdienu pasniegšanas procesā darbinieki lieto halātus un cepurītes.

Ēdienkarte ir pieejama klientiem, kuri ir spējīgi to lasīt. Klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, kuri neprot lasīt, netiek nodrošināta informācija par ēdienkartī viņiem saprotamā veidā.

Izvērtēšanas laikā netika konstatēts, ka ēdināšanas procesā tiktu izmantoti pielāgoti galda piederumi vai pielāgoti trauki, pretslīdes līdzekļi, lai atvieglot ēšanas procesu klientiem, kuriem tas būtu nepieciešams.

Netika novērots, ka pirms ēdienreizes klienti, mazgātu rokas vai tiktu mudināti mazgāt rokas.

Korpusos ir nodrošināts dzeramais ūdens.

Barošanas process:

Primārās aprūpes personālam trūkst izpratnes un zināšanu par to, kā organizēt un nodrošināt normalizācijas principiem atbilstošu klientu ēdināšanu, kā arī kādas ir piemērotas barošanas tehnikas, ja klients nav spējīgs paest patstāvīgi.

Neatbilstošu barošanas tehniku izmantošana apgrūtina ēdiena uzņemšanu, norīšanu, klients nosmērējas ar ēdienu. Konstatēts, ka barošanas temps ir atkarīgs no darbinieces izpratnes un darba organizācijas, nevis no sadarbības ar klientu ēšanas procesā. Novērots, ka darbinieka komunikācija ar klientu barošanas laikā, ir atkarīga no konkrētas darbinieces izpratnes un nav mērķtiecīgi vadīta.

Vairāki klienti barošanas laikā sēž ar atgāztu galvu, kas apgrūtina rīšanu un paaugstina aizrīšanās risku.

Klientiem (nodaļa 2.2.), kuri ir spējīgi ēst patstāvīgi, apgērba aizsardzībai tiek izmantots vienreiz lietojams priekšauts. Priekšauts tiek apsiets klientam, tā mala tiek uzklāta uz galda un uz priekšauta malas tiek uzlikta bloda ar ēdienu. Šāds ēdienā pasniegšanas veids paaugstina klientiem risku uzliet sev ēdienu, un neveido klientiem izpratni par normālu galda kultūru.

Vienam no klientiem ēdiens tiek servēts uz zemāka galda. Klients ēšanas laikā tup uz grīdas nepiemērotā pozā, kura pastiprina deformāciju veidošanos kajās.

Darba organizācija klientu barošanas laikā ir haotiska un nelogiska, ar zemu efektivitāti. Kaut arī visi klienti, kuriem nepieciešama barošana vēl nav paēduši, aprūpētāja sāk mazgāt traukus, kurus pēc tam ievieto trauku mazgājamā mašīnā un klienti ir spiesti gaidīt.

Identificētie riski:

- *klientiem nav pieejama informācija par ēdienkartī klientiem saprotamā veidā;*
- *netika novērots, ka klienti tiktu mudināti mazgāt rokas pirms ēšanas;*
- *netiek veicinātas klientu pašapkalpošanās prasmes;*
- *primārās aprūpes personālam trūkst izpratnes un zināšanu par to, kā nodrošināt piemērotas barošanas tehnikas pielietojumu, ja klients nav spējīgs paest patstāvīgi;*
- *klientiem netiek nodrošinātas ergonomiskas pozas ēdināšanas laikā;*
- *netiek izmantoti pielāgoti galda piederumi, pretslīdes materiāli, kas apgrūtina klientu iespējas uzturēt pašapkalpošanās prasmes ēšanas laikā.*

Personīgā higiēna

Personīgās higiēnas nodrošināšanai ir plānota viena higiēnas telpa uz divām guļamistabām. Higiēnas telpā atrodas tualetes pods, izlietne un duša. Klientiem ir iespēja izmantot tikai tualetes podu un izlietni. Interviju laikā visi intervētie darbinieki apliecina, ka dušu higiēnas telpās izmantot nav atļauts, sakarā ar to, ka dušas notecees nestrādā.

Klienti mazgājas stāvā/nodaļā esošā koplietošanas vannas istabā (viena vannas istaba uz 25 – 26 klientiem). Koplietošanas vannas istabā atrodas duša (intervijas laikā darbiniece apliecina, ka arī šai dušā nestrādā ūdens notece) un vanna.

Koplietošanas vannas istabas ir pietiekama lielas, lai tās varētu ērti izmantot klientu ar kustību traucējumiem higiēnas nodrošināšanai, bet nepietiekami aprīkotas. Koplietošanas vannas istabā nav nodrošinātas ziepes, dvielī roku noslaucīšanai, ne tualetes papīrs pie tualetes poda. Ja klients apmeklē vannas istabu, lai veiktu personīgo higiēnu vai izmantotu tualeti, tad ir pašam jāņem līdz visi nepieciešamie higiēnas priekšmeti.

Klientu tualetēs nav nodrošināts tualetes papīrs, nav dvielī roku noslaucīšanai pēc tualetes apmeklējuma. Ziepes klientiem ir pieejamas tikai atsevišķās tualetēs. Daudzās tualetēs ir bojāts poda sēdeklis, nedarbojas durvju slēdzene.

Klientiem ne vienmēr ir nodrošināti individuālās lietošanas dvielī, zobu birstītes, ķemmes, ziepes un citi nepieciešamie higiēnas priekšmeti. Personīgās higiēnas līdzekļi pārsvarā atrodas pie klientiem istabās. Vienlaikus novērots, ka nodauļu vannas istabā ir pāris nemarķētas dušas švammes, kuras ir lietotas. Līdz ar to pastāv risks, ka vienas un tās pašas dušas švammes tiek izmantotas vairākiem klientiem.

Klientiem nav iespēju normāli veikt personīgo higiēnu atbilstoši vispārpieņemtām dzīves kvalitātes kritērijiem.

Izvērtēšanas laikā ap plkst. 11.00 tika mazgāta cliente pirmā korpusa 1.nodaļā. Vannas istaba bija pietiekami silta (gaisa termometrs temperatūras kontrolei filiālē nav pieejams, līdz ar to temperatūra tika noteikta pēc sajūtas). Pēc mazgāšanās cliente

tika saģērbta, bet mati viņai netika izzāvēti. Nodaļas telpas bija izteikti vēsas. Neskatoties uz to, kliente ar slapjiem matiem tika ievietota gultā un atstāta gulam.

Izvērtēšanas laikā tiek novērots, ka dienas laikā, pēc inkontinences līdzekļa nomaiņas klientam E.G., izlietotais inkontinences līdzeklis ilgstoši atrodas klienta gultā, kājgalī.

Šāda situācija ir antisanitāra un neētiska attiecībā pret klientu.

Neētiska un nepieņemama situācija tika novērota sieviešu ar smagiem traucējumiem nodaļā – klientei A.M. ap kaklu bija aplikts inkontinences līdzeklis siekalu uztveršanai.

Klienti, kuriem ir nepieciešams atbalsts visa ķermeņa higiēnas veikšanā, tiek mazgāti atbilstoši klientu mazgāšanās grafikam.

Nodaļās slēgtā palīgtelpā atrodas veļas mašīna, kurā tiek izmantota klientu personīgo drēbju mazgāšanai. Apģērba mazgāšanu veic mantzinis. Klienti netiek iesaistīti ne mazgāšanas, ne drēbju šķirošanas procesā. Līdz ar to apģērba mazgāšana netiek izmantota kā produktīva un jēgpilna aktivitāte un netiek pilnvērtīgi izmantota iespēja klientam būt līdzdalīgam un apgūt ikdienas veļas mazgāšanas prasmes. Dažiem klientiem tiek dota iespēja apgūt veļas mazgāšanas prasmes, apmeklējot veļas mazgāšanas pulciņu. Tomēr tā ir mākslīgi organizēta aktivitāte, nevis normāla ikdienas aktivitāte, kurā klientiem būtu svarīgi iesaistīties.

Identificētie riski:

- *klientiem ne vienmēr ir nodrošināti individuālās lietošanas higiēnas līdzekļi;*
- *korpusos ir nepietiekams dušu, kuras darbojas, skaits uz klientu kopskaitu;*
- *ziepes un tualetes papīrs tiek nodrošināts nepietiekamā daudzumā;*
- *klienti netiek motivēti mazgāt rokas pirms ēdienreizēm, kas var radīt akūtu zarna trakta infekcijas slimību risku;*
- *netiek nodrošināta kvalitatīva higiēna inkontinences līdzekļu nomaiņas laikā;*
- *netiek nodrošināts atbilstošs komforta līmenis klientiem pēc visa ķermeņa higiēnas veikšanas (vēsas telpas, mati netiek žāvēti ar fēnu);*
- *klientiem ir ierobežotas iespējas apgūt apģērba kopšanas prasmes.*

Brīvais laiks

Klienti visu savu laiku uztver kā brīvo laiku. Dienas laikā klienti brīvi pārvietojas, iesaistās vai neiesaistās pašu izvēlētās aktivitātēs, nodarbēs un pulciņos.

Filiālē dienas laikā tiek piedāvātas dažas aktivitātes - pulciņi. Novērots, ka pulciņus apmeklē neliels klientu skaits. Interviju laikā darbinieki attaisno zemo aktivitāšu apmeklējuma līmeni ar klientu nevēlēšanos piedalīties aktivitātēs. Minētās aktivitātes tiek piedāvātas dienas laikā, vakaros piedāvājuma nav.

Filiālē tiek piedāvāti:

Ēdienu gatavošanas un galda kultūras interešu pulciņš,

Veļas mazgāšanas interešu pulciņš,

Grafikas un vizuālās mākslas interešu pulciņš,

Apavu labošanas interešu pulciņš,

Fasēšanas interešu pulciņš,

Kino un foto interešu pulciņš,

Datorapmācības interešu pulciņš,

Šūšanas interešu pulciņš,

Koka un klīgu interešu pulciņš,

Reprezentācijas lietu izgatavošanas interešu pulciņš,

Sporta interešu pulciņš,

Sadzīves iemaņu interešu pulciņš.

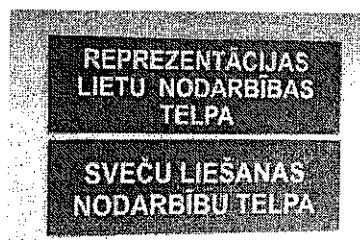
Novērots, ka pulciņu apmeklējums ir neliels un nodarbībās piedalās tikai daži klienti. Lielākā interese ir par nodarbībām ar datoru.

Ir izstrādāts pulciņu darba grafiks. Intervijas laikā pulciņa vadītāja uzsver, ka informāciju par to, kādi klienti konkrēta dienā apmeklēs pulciņu, viņa saņem tikai nodarbības dienas rītā, tāpēc nav iespējas plānot nodarbību.

Pirmā korpusa 4.nodaļā, iepazīstoties ar plānoto pulciņu apmeklējumu izvērtēšanas dienā, konstatēts, ka nodarbības ir plānotas 10 klientiem. Nodaļā dzīvo 26 klienti, līdz ar to 16 klientiem konkrētajā dienā nodarbības netika plānotas.

Intervijas laikā viena no pulciņa vadītājam informē, ka līdz ar klientu pārvietošanu no ēkas Berģu ielā Nr. 160 uz ēku Berģu ielā Nr. 142, pārvietotiem klientiem nav rekomendēts apmeklēt pulciņus. Pulciņa skolotāji pilda sev neraksturīgas funkcijas: ved pastaigāties klientus ar dziļiem garīga rakstura traucējumiem, jo aprūpētāju skaits ir nepietiekošs, lai nodrošinātu pastaigas visiem grupas klientiem.

Pulciņu skolotāji informē arī, ka ir nepietiekošs telpu skaits pulciņu nodarbību organizēšanai. Vizītes laikā ir konstatēts, ka viena telpā vienlaikus plānots strādāt ar klientiem 3 pulciņa skolotājiem (fasēšanas pulciņš, reprezentācijas un teātra pulciņš). Telpa ir nelielā un aprīkotā tikai ar diviem darba galdiem. Intervijas laikā pulciņa skolotāja informēja, ka normālu pulciņa darbu šai telpā nodrošināt nav iespējams. Uzraksts uz durvīm pie nodarbību telpās varētu mulsināt tos klientus, kuri prot lasīt, jo sveču liešanas nodarbības filiālē jau sen nenotiek, savukārt nav pieminēti tie pulciņu, kuri darbojas šajā telpā.

Filiālē tiek organizēti kultūras pasākumi.

Klientiem ir iespēja skatīties TV. TV ir pieejami kopējās atpūtas telpās.

Atpūtas telpās korpusu stāvos ir nodrošināti galdi, krēsli un skapji. Tomēr nav pieejami nekādi materiāli, lai klienti varētu saturīgi pavadīt brīvo laiku, līdz ar to novērošanas laikā atpūtas telpa faktiski netika izmantota.

Filiālē ir arī viena kopīgā aktivitāšu telpa – kamīntelpa. Tajā ir pieejamas galda spēles, kā arī iespēja skatīties TV.

Novērots, ka klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem netiek sniepts atbalsts brīvā laika pavadīšanai. Tikai vienā no apmeklētajām nodaļām darbiniece kopā ar klienti locīja salvetes pusdienām. Līdz ar to izvērtēšanas laikā tikai vienai personai bija piedāvāta aktivitāte brīvā laika aizpildīšanai.

Visi klienti ar smagiem garīga rakstura traucējumiem laiku pavada bezmērķīgi, pasīvi sēžot vai guļot gultā, uz grīdas vai koridorā uz dīvāna. Netiek veikta mērķtiecīgas darbības, lai palīdzētu klientiem organizēt brīvo laiku. Interviju laikā konstatēts, ka darbiniekiem nav izpratnes par jēgpilnu brīvā laika aktivitāšu nodrošināšanu personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem. Secināms, ka klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem brīvā laika aktivitātes netiek nodrošinātas atbilstoši nepieciešamībai.

Identificētie riski:

- *filiāles klienti nepietiekami izmanto filiāles piedāvātās brīvā laika aktivitātes;*
- *klienti ar vieglākiem funkcionāliem traucējumiem paši organizē savu brīvo laiku;*
- *klientiem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem netiek nodrošināts nepieciešamais atbalsts brīvā laika organizēšanā un pavadīšanā;*
- *interesu pulciņu noslodze ir neliela;*
- *darbiniekiem nav izpratnes par jēgpilnu brīvā laika aktivitāšu nodrošināšanu personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem.*

Individuālās fiziskās vajadzības

Tehniskie palīglīdzekļi

Filiālē ir nodrošināti mobilie pacēlāji tomēr tie nav tehniskā kārtībā un/vai netiek izmantoti.

Piemēram, izvērtēšanas laikā konstatēts, ka otrā korpusa otrajā stāvā, aprūpes personāla izmantotajā telpā, atrodas divi mobilie pacēlāji, kas paredzēti klientu pārvietošanai. Vizītes laikā tika konstatēts, ka abi pacēlāji nestrādā. Aprūpētāja norāda, ka visticamāk esot izlādējies akumulators un ieslēdz lādētāju. Abās izvērtēšanas dienās primārās aprūpes personāls pārvietoja klientus no gultām uz ratiem, no ratiem uz gultām manuāli.

Arī sieviešu ar smagiem traucējumiem nodaļā atrodas divi pacēlāji, kuri netiek izmantoti klientu pārvietošanai un personāls pārvieto sievietes ar smagiem traucējumiem ar rokām, arī vienatnē.

Šāda klientu pārvietošana ir darba drošības noteikumu pārkāpums un apdraud darbinieku veselību, palielinot iespējamu traumu un kritienu risku, iespējami sekojošu arodsaslimšanu, kā arī apdraud klientu veselību, drošību un labsajūtu. Klientu ar smagiem traucējumiem pārvietošana, neizmantojot pacēlājus, nav pieļaujama.

Daudzi novērotie tehniskie palīglīdzekļi (ratiņkrēslī) ir sliktā tehniskā stāvoklī, piemēram, tiem nav kāju balstu vai ir tikai viens no kāju balstiem.

Nodaļā 2.2. klientam E.G. nav nodrošināts ratiņkrēsls un viņš visu dienu atrodas guļus stāvoklī gultā. Līdz ar to klients ilgstoši ir spiets atrasties tikai istabā, attiecīgi arī pastaigas svaigā gaisā šim klientam netiek nodrošinātas. Klients piespiedu kārtā tiek izolēts vienatnē savā istabā ilgstoši, bez iespējas novērot apkārt notiekošo, bez sociāliem kontaktiem un sensoriem stimuliem. Šādas situācijas, kurās notiek klientu sociāla un fiziska izolācija, ir liegta iespēja piedalīties aktivitātēs un pastaigās trūkstošu tehnisko palīglīdzekļu un vājas darba organizācijas dēļ, ir nepieļaujama.

Novērots, ka tikai daļai klientu, kuriem tas ir nepieciešams, ir nodrošināti ortopēdiskie apavi. Intervijas laikā, uz jautājumiem par ortopēdisko apavu nodrošinājumu, filiāles vadītāja V. Maļcāne norāda, ka daudziem klientiem ir nepieciešami ortopēdiskie apavi un klientiem, pasūtot atbilstošākos ortopēdiskos apavus, esot jāveic līdzmaksājums 16 līdz 20 euro apmērā. Tā kā klienti to nevarot atļauties no savas kabatas naudas, tad ortopēdiskie apavi viņiem netiekot nodrošināti. Tā vietā klienti pārvietojās iestādes nodrošinātajos neatbilstošajos apavos, kuri palielina deformāciju un traumu risku.

Konstatēts, ka nav konsekvenes ortopēdisko apavu lietošanā klientiem, kuri pārvietojas ratiņkrēslos. Novērots, ka ir klienti, kuriem ir nodrošināti ortopēdiskie apavi, bet tie nav uzvilkti kājās, ir klienti, kuriem kājās ir tikai zeķes vai mīkstas čības un ir klienti, kuriem kājās ir ortopēdiskie apavi, bet aprūpētāja tos novelk, ar pamatojumu: „lai vēdinoties kājas”. Novērots, ka nodaļās daudz klienti ar smagiem traucējumiem pārvietojas basām kājām vai zeķes.

Visi filiālē dzīvojošie klienti ir pilnā valsts apgādībā un viņiem ir tiesības saņemt atbilstošus nepieciešamos tehniskos palīglīdzekļus, tajā skaitā ortopēdiskos apavus. Normatīvie akti nosaka, ka nepieciešamības gadījumā līdzmaksājumu sedz iestāde, nevis klienti no savas kabatas naudas.

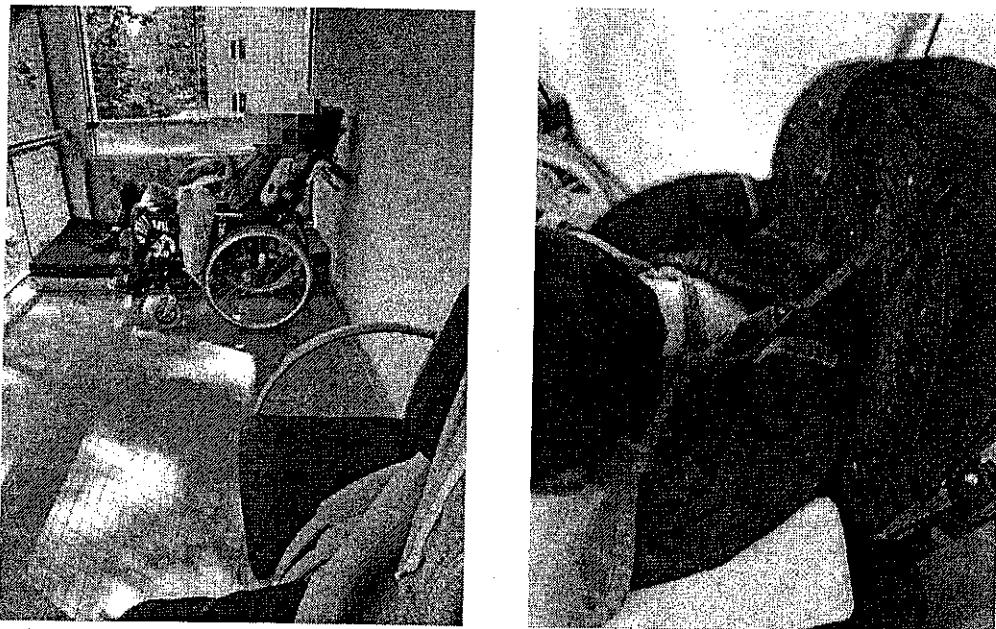
Vizītes laikā nebija iespējas iepazīties ar filiāles tehnisko palīglīdzekļu uzskaiti un līgumiem par izsniegtajiem tehniskajiem palīglīdzekļiem. Uzskaites dokumenti nebija pieejami, jo, atrodoties pie darbinieka (fizioterapeita), kurš ir divu nedēļu atvaļinājumā.

Pozicionēšana

Primārās aprūpes personālam filiālē trūkst zināšanu un izpratnes par adekvātu un atbilstošu pozicionēšanas nodrošināšanu personām ar smagiem traucējumiem, atpūtas vai aktivitāšu veikšanas laikā.

Filiālē nav vienotas sistēmas par pozicionēšanas plāniem, to ievērošanu un pozicionēšanas nodrošināšanu. Tieks novērots, ka klienti ar smagiem kustību traucējumiem, deformācijām, sēž vai guļ brīvi izvēlētās neergonomiskās pozās, kas veicina kontraktūru un deformāciju attīstīšanos. Asimetriskās neergonomiskās sēdēšanas pozas tiek ignorētas no personāla puses. Ja kādam klientam epizodiski poza tiek koriģēta, tad tam nav būtiskas nozīmes, jo pozicionēšana ir neprecīza un neefektīva.

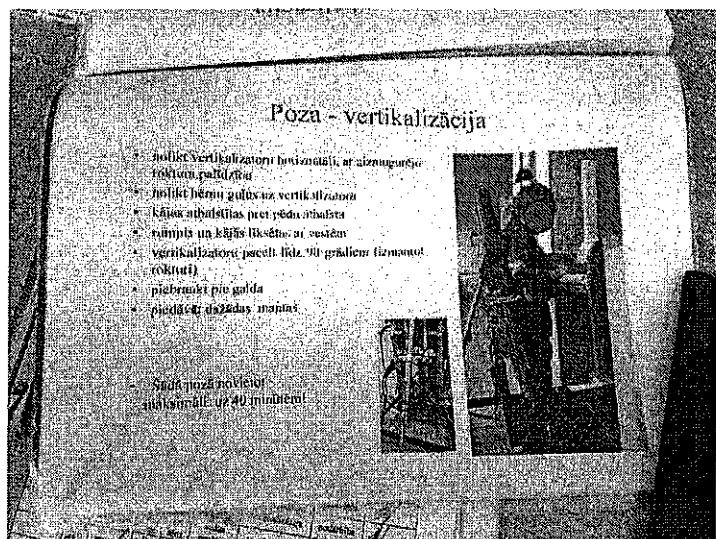
Filiāles nodaļās, kurā dzīvo personas ar smagiem kustību traucējumiem, ir pieejami pozicionēšanas palīgmateriāli - pakaviņi, ķīli, spilveni, pozicionēšanas jostas. Tomēr šie palīgmateriāli netiek izmantoti pilnvērtīgi. Klientu pozas ir asimetriskas, neergonomiskas. Piemēram - pozicionēšanas josta ir valīga un nostiprināta asimetriski. Vai klients sēž izteikti asimetriski un ķīlis sāna balstam ir noslīdējis aiz muguras. Daudziem klientiem ir vāja galvas kontrole un atbilstošs galvas atbalsts netiek nodrošināts nedz atpūtas, nedz, piemēram, barošanas laikā.

Konstatēts, ka otrā korpusa nodaļā 2.2., vienā no klientu guļamistabām, kurā izvietoti vīrieši ar smagiem kustību traucējumiem atrodas sagatavots materiāls – „Pozicionēšanas rokasgrāmata”.

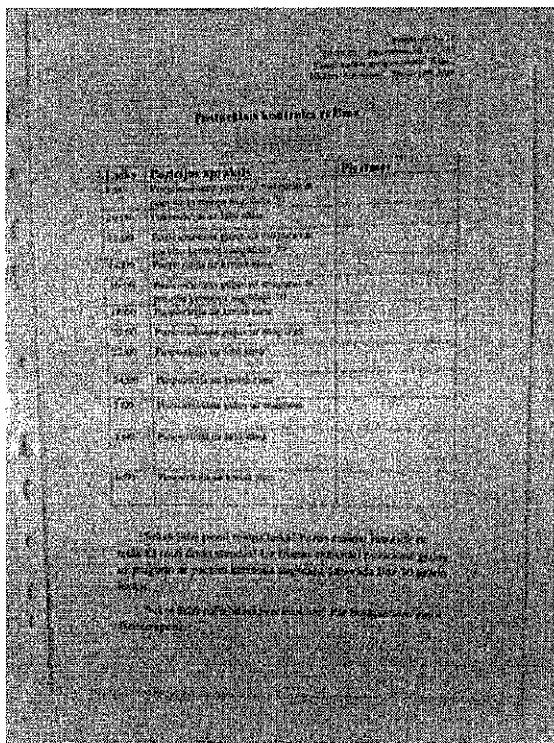
„Pozicionēšanas rokasgrāmatā” ir apkopoti attēli, kuros redzami bērni dažādās rekomendējamās pozās. Rokasgrāmatas aprakstos ir minēts - pozicionējiet bērnu, kas liek secināt, ka konkrētais materiāls ir izstrādāts kādai no bērnu aprūpes iestādēm. Vienlaikus, daļa no rokasgrāmatā redzamajiem attēliem ir neskaidri un grūti uztverami, neskaidru kontrastu dēļ un attiecīgi nav piemēroti izmantošanai kā paraugs. Pozicionēšanas rokasgrāmatā nav norādīts, kas šo materiālu ir izstrādājis, pie kā vērsties pēc konsultācijas neskaidrību gadījumā, kā to izmantot.

Pozicionēšanas rokasgrāmatā ir aprakstīta bērna vertikalizācija. Otrā korpusa nodaļā 2.2. neviens klients netiek vertikalizēts un nav konstatēta vertikalizatora esamība.

Minētā situācija liecina, ka „Pozicionēšanas rokasgrāmata” ir vairāk formāls materiāls, nevis praktisks darba instruments, kurš tiktu pielietots praksē. Intervijas laikā darbinieki apliecina, ka „Pozicionēšanas rokasgrāmatu” neizmanto, kas liecina par izpratnes trūkumu par pozicionēšanas nozīmību.

Klientu pozicionēšanas dokumentēšanai tiek izmantota posturālā režīma veidlapa. Aprūpētājas šo formu aizpilda adekvāti laikam dienas laikā, bet faktiskā klientu poza neatbilst atspoguļotajam. Līdz ar to secināms, ka pozicionēšanas dokumentēšana tiek veikta formāli.

Piemēram, rekomendējamā poza klientei apskates laikā ir uz labā sāna, bet faktiski kliente guļ uz muguras. Ir norādes posturālajā plānā, ka klients pozicionēts uz kreisā sāna, bet izteikto deformāciju un kontraktūru dēļ tas nav iespējams. Secināms, ka

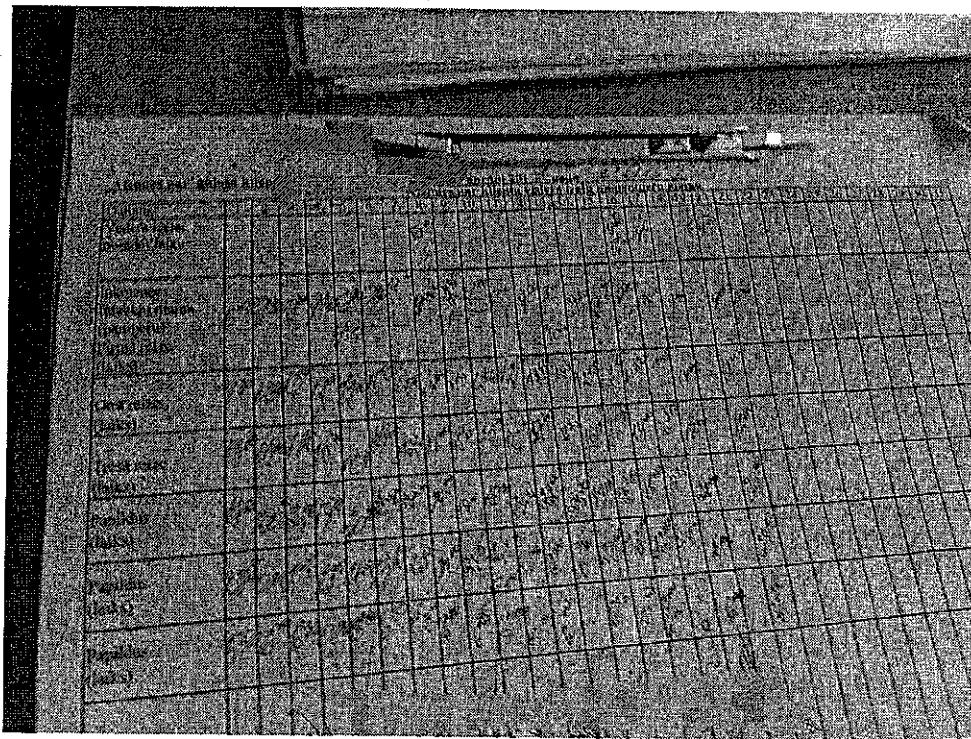
posturālais plāns ir izstrādāts formāli, neņemot vērā konkrētā klienta funkcionālo stāvokli.

Vairākās filiāles nodaļās dzīvo sievietes un vīrieši ar izteikti smagiem funkcionāliem traucējumiem, tai skaitā ar ļoti smagām deformācijām un kontraktūrām. Šādās situācijās poziconēšanas plānam ir jābūt ļoti detalizētam, precīzam un individuāli izstrādātam, lai nodrošinātu tālāku deformāciju un kontraktūru progresēšanu, samazinātu izgulējumu risku un nodrošinātu klientiem fizisku komfortu.

Personālam ir jābūt atbilstoši izglītotam, prasmīgam un kompetentam izmantot visus esošs palīglīdzekļus, kas nav nodrošināts

Vēdera izeja

Klientu ar smagiem traucējumiem vēdera izeja tiek fiksēta katru dienu, konkrētajā datumā, norādot laiku atsevišķā veidlapā „Atzīmes par klienta vēdera izeju un pamperu maiņu”, kurā tiek piefiksēta arī inkontineces līdzekļu maiņa.

Atbildīgais darbinieks – aprūpētājs ar parakstu apliecina veidlapā iekļautās informācijas korektumu.

Analizējot veidlapās iekļauto informāciju, var izdarīt secinājumus, ka vairākiem klientiem ilgstoši nav izgājis vēders. Piemēram, konstatēts, ka atbilstoši fiksētajai informācijai, klientam vēdera izeja 20 dienu laikā fiksēta 4 reizes un starp vēdera izejas reizēm ir bijušas 7 dienas. Citam klientam, atbilstoši veidlapā fiksētajai informācijai, vēders ir izgājis reizi 11 dienās.

Atkārtotā intervijā sociālā aprūpētāja norāda, ka esot vēl cita forma, kurā arī tiek izdarītas atzīmes par vēdera izeju klientiem. Jāatzīmē, ka abās formās izdarītas atzīmes sakrīt dalījīgi.

Šāda dubulta uzskaitē atšķirīgos dokumentos apgrūtina precīzu informācijas dokumentēšanu un kontroli par klientu vēdera izeju, kas var apdraudēt klientu veselību un labsajūtu.

Identificētie riski:

- *mobilie pacēlāji nav tehniskā kārtībā un/vai netiek izmantoti;*
  - *daudzi novērotie tehniskie palīglīdzekļi (ratiņkrēsli) ir sliktā tehniskā stāvoklī, kas apdraud klientu drošību un var paslikināt funkcionālo stāvokli;*

- klientam nav nodrošināts ratiņkrēsls, līdz ar to klients ir spiests visu laiku atrasties gultā;
- tikai daļai klientu, kuriem tas ir nepieciešams, ir nodrošināti ortopēdiskie apavi;
- klientiem tiek likts no saviem līdzekļiem segt līdzmaksājumu par ortopēdiskiem apaviem;
- netiek nodrošināta klientu pozicionēšana;
- netiek nodrošināta regulāra vēdera izeja mazkustīgiem klientiem, kuriem ir nepieciešama vēdera izejas medicīniska stimulācija;
- rehabilitācijas speciālisti nepietiekami tiek iesaistīti sociālās rehabilitācijas plāna izstrādē un realizācijā.

Sociālā rehabilitācija

Katram filiāles klientam tiek izstrādāti individuālie sociālās aprūpes/sociālās rehabilitācijas plāni. Plānos ir definēti sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas mērķi un uzdevumi.

Klientu spēju un prasmju izvērtēšana notiek vienu reizi gadā. To veic starpprofesionālu komanda. Starpprofesionālu komandas darbs tiek protokolēts, ieraksti ir formāli un neatspoguļo sociālās rehabilitācijas procesa analīzi.

Katram klientam ir izveidota klienta lieta un klienta karte, kurā ir iekļauti vismaz sekojoši dokumenti un informācija:

- Piederība īpašai riska grupai, ieteikumi aprūpei un uzraudzībai;
- Klienta pirmreizējā veselības stāvokļa izvērtēšana;
- Klienta vajadzības pēc tehniskiem palīglīdzekļiem novērtēšanas lapa (tiekaizpildīta 1 reizi gadā);
- Pilngadīgas personas pašaprūpes, neatkarības un patstāvīgas dzīves spēju un prasmju izvērtēšanas instruments;
- Individuālais sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plāns;
- Interesu pulciņu apmeklējuma uzskaitē (ne visiem klientiem).

Izvērtējot sociālās rehabilitācijas plānus, var secināt, ka sociālās rehabilitācijas plāni ir formāli un tiem trūkst izpildes analīzes.

Piemēram, klienta N.S. sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plānā ir ietvertas divas klienta problēmas, kurām ir definēti uzdevumi un aprakstīti rezultāti.

1.klienta problēma: grūtības sakārtot personīgās mantas un lietas.

Uzdevums: Kopā ar klientu veikt mantu un lietu sakārtošanu.

Rezultāts: Klientam palīdzēts sakārtot personīgās mantas/lietas.

2.klienta problēma: grūtības organizēt, plānot un pavadīt produktīvi savu brīvo laiku.

Uzdevums: Nodrošināt klienta spējām atbilstošas aktivitātes.

Rezultāts: Klients organizē un pavada produktīvi savu brīvo laiku.

Analizējot klienta N.S. sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plānus trīs gadu griezumā (1.plāns 03.08.2017. – 02.02.2018; 2.plāns 02.02.2018. – 01.02.2019.; 3.plāns 28.01.2019. – 27.01.2019.), secināts, ka visos trīs plānos ir identiski ieraksti

Klienta karte ir nesakārtota, nesistemātiska, grūti pārskatāma. Nav iespējams pēc dokumentācijas izsekot dinamikai sociālās rehabilitācijas plāna realizācijā, izmaiņām klienta funkcionālajā stāvoklī.

Tiek veikta statistiska uzskaitē par klientu apmeklētajām nodarbībām, bet netiek atspoguļots, kā klienti iesaistās nodarbībās, pulciņos, kādas prasmes apgūst, kādas jāapgūst.

Ir konstatēta klienta dzīves kvalitātes būtisks pasliktinājums pēc pārvietošanas no citas filiāles. Saņemot ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu citā filiālē, klients patstāvīgi apmeklēja tualeti un nav lietojis inkontinences līdzekļus. Pēc pakalpojuma saņemšanas uzsākšanas filiālē „Ezerkrasti”, klientam tiek lietoti inkontinences līdzekļi, un klients vairs patstāvīgi neapmeklē tualeti. Vienlaikus sociālās rehabilitācijas plānā ir, kā uzdevums ir definēts: „mācīt klientam apmeklēt tualeti”. Filiāles darbinieki darbojas pretēji sociālās rehabilitācijas plānā izvirzītajam mērķim.

Gan medicīnas darbinieki, gan sociālā darba speciālisti, intervijas laikā uzsver, ka klientu pārvietošana no citām filiālēm uz filiāli „Ezerkrasti” notika haotiski, neorganizēti. Ne klienti, ne darbinieki nebija pietiekoši sagatavoti: savu “ierasto komforta zonu” pazaudēja gan filiāles klienti, kuri tika pārvietoti uz citu korpusu, gan klienti no citam filiālēm, gan iestādes darbinieki. Intervijas laikā, veselības aprūpes sektora vadītāja uzsver, ka bija nepieciešami lielāki sagatavošanas darbi, jo pašlaik “mēs atrodamies lielā informācijas badā”. Tai paša laikā veselības sektora vadītāja atzinīgi vērtē medicīnas dokumentāciju, kas ir iesniegta par klientiem no filiāles „Teika”.

Neskatoties uz to, ka rīkojums par filiāles „Baldone” slēgšanu ir izdots jau 2018. gada novembrī, tikai 2019. gada martā tika izdots rīkojums par klientu pārvietošanu uz filiāli „Ezerkrasti” un jau 2019. gada aprīlī tika pārvietoti pirmie klienti. Sākumā, pārvietojot klientus no filiāles „Baldone”, nebija iedota apkopota informācija par darba specifiku ar katru klientu. Pārvietošanas dienā līdz jauniešu grupai brauc aprūpes darbinieks un 24 stundas strādājot paralēli ar filiāles „Ezerkrasti” aprūpes darbinieku, mutiski sniedz informāciju. Šo informāciju saņēma tikai viens aprūpētājs no grupas un mutiski nodeva tālāk citiem darbiniekiem, kas liecina par informācijas

nodošanas procesa zemu kvalitāti. Gan iestādes vadītāja, gan sociālā darbiniece nevarēja pārliecinoši paskaidrot, kā tika sagatavoti iestādes darbinieki darbam ar jauniem klientiem. Grupu darbinieki un specialisti strādā pašlaik ar klientiem, kuri ir izrauti no sev ierastās vides un viņu uzvedība varētu atšķirties no uzvedības iepriekšējā dzīves vietā, bet pārvietošanas procesā nebija iekļauta filiāles "Ezerkrasti" darbinieku vizīte uz filiāli "Baldone" un izpazīšanas ar klientiem, viņiem ierastajā vidē (pēc izstādes vadītājas vārdiem).

Identificētie riski:

- *sociālās rehabilitācijas/aprūpes plāni ir formāli un neatspoguļo darbu ar klientu;*
- *kvalitatīvi nesagatavojojot darbiniekus klientu pārvietošanai no citām filiālēm uz filiāli "Ezerkrasti" tiek veicināta darbinieku pavirša attieksme pret saviem darba pienākumiem, kā arī apdraudēta klientu dzīves kvalitāte.*

Emocionālā labsajūta un uzvedības traucējumi

Klienti, kuri atbilstoši funkcionālo traucējumu smaguma pakāpei var brīvi pārvietoties filiāles telpās un teritorijā, kā arī ārpus tās, savu emocionālo labsajūtu nodrošina paši.

Izvērtēšanas laikā novērots, ka klienti ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, kuriem noteikta arī uzraudzības nodrošināšana, laiku pavada bezmērķīgi un pasīvi. Ir vērojams klientu apātisms. Dienas laikā novērotas klientu monotonas kustības, pasivitāte. Novērots, ka klienti bezmērķīgi staigā pa teritoriju, telpām, daudzi dienas laikā guļ.

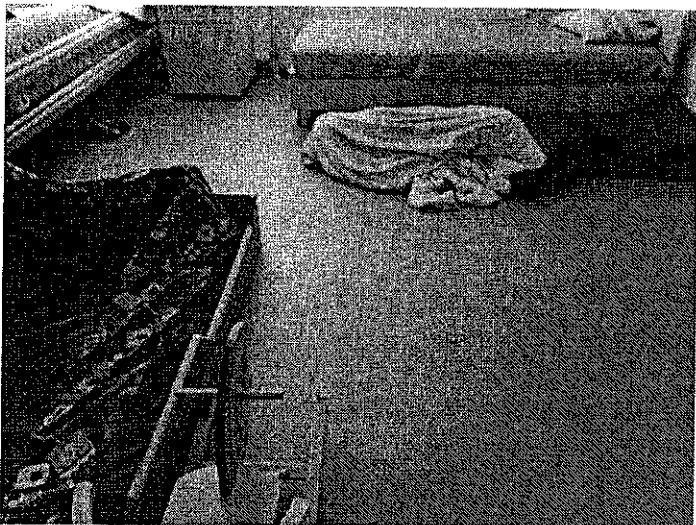
Pirmā korpusa pirmā stāva nodaļā (nodaļa 1.1.) un otrā korpusa otrā stāva nodaļā (nodaļa 2.2.), kur dzīvo klienti ar ļoti smagiem funkcionāliem traucējumiem, daudzi klienti dienu pavada savā istabā, guļot gultā. Tā kā nodaļas personāls ir aizņemts ar ikdienas darbu, šie klienti laiku ir spiesti pavadīt vienatnē, bez sociāliem kontaktiem, jebkādām ikdienas aktivitātēm, bez komunikācijas iespējām, faktiskā izolācijā.

Novērots, ka šo nodaļu darbinieki nezina, kā nodrošināt klientu emocionālo labsajūtu. Konstatēts, ka nodaļas sociālā aprūpētāja, klientiem, kuri pasīvi sēž ratiņkrēslos, salaužot nelielos gabalos izdala vienu cepumu, lai mēģinātu klientus iepriecināt. Kad viena no klientēm kļūst satraukta, darbiniece no darba virsvalka kabatas izņem nelielu gabaliņu maizes un, lai mierinātu klienti, to dod klientei apēst. Tomēr darbiniece neveic nekādas darbības, lai klientu laiku piepildītu ar jebkādām aktivitātēm.

Izvērtēšanas laikā tika novērots konflikts starp klientu ar smagiem kustību traucējumiem un darbiniekiem. Klients, nemot vērā kustību traucējumus, pārvietojas rāpojot pa grīdu. Tā kā klientam netika piedāvātas nekādas aktivitātes, tika novērots, ka klients uzmanību sev cenšas pievērst ar savu uzvedību. Izmantojot iespēju, ka nodaļas durvis bija atvērtas, klients rāpus devās uz trepju telpu. Lai novērstu iespēju

klientam iziet no nodaļas, darbiniece centās klientu aizturēt, kā rezultātā klients darbinieci iekoda. Situāciju risināt palīdzēja cits darbinieks – vīrietis, kurš klientu aiz rokām velkot pa zemi ievilka atpakaļ nodaļā un pielietojot fizisku spēku, grūžot centās uzsēdināt uz dīvāna. Konflikta situācijas risināšanā netika izmantota nekāda veida komunikācija ar klientu, tikai fizisks spēks. Klients ar savu uzvedību centās paust neapmierinātību.

Tiek novērota klientu sensorā meklēšana, spaidu kustības, šūpošanās, siekalosanās, klientu mēģinājumi pašapmierināties publiskā telpā. Klientiem trūkst iespējas pabūt vienatnē vai mainīt (samazināt) apgaismojumu.

Vairāki klienti pēc vārtās pa grīdu, guļ, norobežojās un ietinās segā.

Tiek novēroti uzvedības traucējumi, konfliktējošas komunikācijas mēģinājumi no klientu puses un tiek novērots, ka primārās aprūpes personāls neprot un nezin, kā rīkoties, lai mazinātu klientu uzvedības traucējumus.

Identificētie riski:

- *filiāles klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem netiek nodrošināta emocionālā labsajūta;*
- *nodaļu darbinieki nezina, kā nodrošināt klientu emocionālo labsajūtu.*

Ikdienas aktivitātes

Klientiem ir ierobežotas iespējas iesaistīties ikdienas aktivitātēs un šīs iespējas ir atkarīgas no klientu funkcionālo traucējumu smaguma pakāpes. Jo smagāki ir klientu funkcionālie traucējumi, jo mazākas iespējas klientiem ir iesaistīties ikdienas aktivitātēs.

Lielu daļu ar pašaprūpi, ēdienu gatavošanu, galda klāšanu, dzīves telpu uzkošanu, apģērba kopšanu u.c. saistītās aktivitātes veic filiāles darbinieki. Nodaļās, kurās dzīvo

klienti ar smagiem traucējumiem visas ikdienas aktivitātes veic darbinieki un klienti ir tikai aprūpes objekti.

Klienti ar smagiem traucējumiem netiek mērķtiecīgi iesaistīti dienas laikā notiekošajās ikdienas aktivitātēs, atbilstoši spējām un interesēm.

Nav nodrošināta atbilstoša materiāli tehniskā bāze, ko varētu izmantot klientu aktivitāšu trenēšanai, nodarbināšanai un brīvā laikā organizēšanai.

Kognitīvās aktivitātes. Sensorā stimulācija.

Filiāles klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, kuriem nepieciešams nodrošināt kognitīvo spēju uzturēšanu vai attīstīšanu, netiek organizētas un/vai nodrošinātas kognitīvās aktivitātes.

Filiāles personālam trūkst zināšanu un izpratnes par kognitīvām aktivitātēm, kā tās organizēt un īstenot. Personālam nav izpratnes un zināšanu par to, kā organizēt vidi, laiku un modificēt aktivitātes klientiem ar smagiem traucējumiem.

Darba organizācija un atbalsta sniegšana ir haotiska, nav mērķtiecīgi organizēta. Piemēram, vizītes laikā nodaļā 2.2., konstatēts situācija, ka 6 klienti atrodas vieni paši uz balkona, ir novērota sensorā meklēšana, klienti cenšas pievērst sev uzmanību ar konfliktējošu komunikāciju (viens klients otram mēģina paņemt pakaviņu), bet divas darbinieces šajā laikā kārto klientu drēbju skapi gaitenī un neievēro, ko dara klienti.

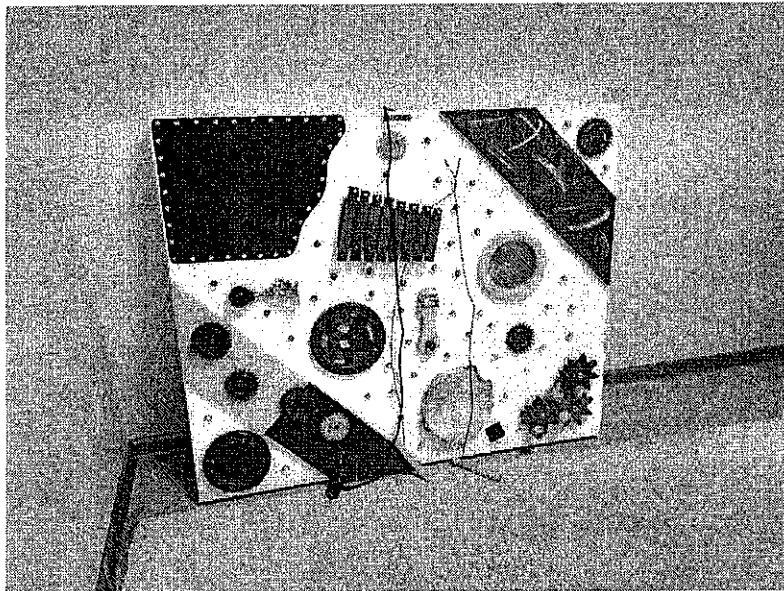
Nemot vērā, ka filiālē pakalpojumu sapem personas ar dziļiem garīga rakstura traucējumiem, atbilstoši viņu kognitīvajam līmenim, kā atbilstošas kognitīvās aktivitātes būtu nodrošināma sensorā stimulācija. Filiāles personālam nav zināšanu vai izpratnes par sensoro stimulāciju personām ar dziļiem garīga rakstura traucējumiem, līdz ar to tiek provocēta situācija, kur klientiem var attīstīties smagi uzvedības traucējumi, klientiem pašiem mēģinot sev nodrošināt sensoros stimulus.

Klientiem nav nodrošināti materiāli sensorās stimulācijas realizēšanai.

Pirmajās stāvā ir izveidota telpa, kura tiek saukta par sensorās stimulācijas telpu, bet tā nav nedz iekārtota atbilstoši, nav nodrošināta materiālā bāze un tā netiek atbilstoši izmantota.

Šajā telpā atrodas panelis ar sīkās motorikas un sensoro stimulu elementiem, bet tas nav piestiprināts pie sienas jau ilgstoti un attiecīgi tā izmantošana apdraud klientu drošību.

Šajā telpā vēl atrodas dīvāns, gaismu bumba un kumode ar ikonām un avīzēm.

Identificētie riski:

- netiek nodrošināta pilnvērtīga klientu sādzīves iemāju saglabāšana un attīstīšana;
- klienti netiek mērķiecīgi iesaistīti visās dienas laikā notiekošajās ikdienas aktivitātēs, atbilstoši spējām un interesēm;
- nodaļās, kurās dzīvo klienti ar smagiem traucējumiem visas ikdienas aktivitātes veic darbinieki un klienti ir tikai aprūpes objekti;
- nav nodrošināta atbilstoša materiāli tehniskā bāze, ko varētu izmantot klientu aktivitāšu trenēšanai, nodarbināšanai un brīvā laikā organizēšanai;
- filiāles klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, kuriem nepieciešams nodrošināt kognitīvo spēju uzturēšanu vai attīstīšanu, netiek organizētas un/vai nodrošinātas kognitīvās aktivitātes;
- filiāles personālam trūkst zināšanu un izpratnes par kognitīvām aktivitātēm, kā tās organizēt un īstenot;
- filiāles personālam nav zināšanu vai izpratnes par sensoro stimulāciju personām ar dziļiem garīga rakstura traucējumiem, līdz ar to tiek provocēta situācija, ka klientiem var attīstīties uzvedības traucējumi.

Alternatīvā un augmentatīvā komunikācija

Filiālē netiek izmantoti nekādi alternatīvās un augmentatīvās komunikācijas palīglīdzekļi.

Personālam trūkst izpratnes par alternatīvās un augmentatīvās komunikācijas pielietošanas nozīmi un veidiem.

Klientiem, atņemot iespēju komunicēt, tiek liegta viena no pamatvajadzībām. Klientiem netiek nodrošinātas iespējas saņemt informāciju sev izprotamā veidā.

Klienti meklē nodarbošanos, cenšas veidot komunikāciju atbilstoši savam attīstības un funkcionālo traucējumi līmenim, kas rada uzvedības traucējumu attīstības risku.

Identificētie riski:

- klientiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem, kuriem ir ierobežotas spējas sazināties verbāli, tiek liegtas komunikācijas iespējas.

Valdes priekšsēdētāja

Inga Šķestere

Latvija Rīga : 14.06.2019. 11.56

KOPIJA PAREIZA

Rīga, 2019.gada 17.jūnijā

D.Pinka

Tiesībosarga biroja
Kancelejas vadītāja